

Noordstar, Gent. © Carl De Keyzer

Carl De Keyzer heeft een indrukwekkend boek gemaakt. Het staat letterlijk vol foto's. Ze hangen aan elkaar vast, rand aan rand, bladvullend. Ze vormen een somber geheel. Het is een visie op Europa, met veel schaduwen, karikaturale gezichten en dingen van nu die verwijzen naar vroeger. Als er een nieuw fotoboek van Carl De Keyzer verschijnt, is dat altijd een gebeurtenis, en altijd denken we dan dat hij nu aan het toppunt is van zijn kunnen.

Deze keer, denk ik, is dat zo. **Johan de Vos**

HEEL EUROPA ÉÉN GROOT BRUGGE

Indrukwekkend fotoboek van Carl De Keyzer

HET boek heet *Evropa* en het woord staat in gouden, ouderwetse typografie op de voorpagina, gesplitst in drie keer twee letters en onder elkaar: EV-RO-PA. De titel is alvast kort en plechtig. Dit is geen boekje om te lachen (hoewel er veel koddige foto's in staan), neen, dit is ernst, het resultaat van een brede kijk, veel reizen, wetenschappelijk onderzoek, de samenwerking met verschillende comités, stralend vakmanschap en hoogtechnologische druktechnieken.

Het heeft ook te maken met keizer Karel. Het woord EVROPA op de voorpagina werd trouwens in reliëf gedrukt boven twee sombere zwartwitfoto's, ze zijn zo donker dat we nauwelijks zien wat ze voorstellen. Bij de bovenste zien we een oude muur met een crucifix, de zijkant van een auto, de blote rug van een man die ergens een broek aan ophangt en in de voorgrond, halvelings onder de auto, een slapende hond. De onderste foto toont de vloer van een plechtig gebouw, een stukje muur waar de zon op schijnt, enkele paaltjes met koorden om — zoals we dat kennen in de musea — de bezoekers op afstand te houden.

Het grappige dat Carl De Keyzer, De Keyzer Carl heet en daarom aangesteld werd tot de fotograaf van het Keizer Karel-gebeuren is maar twee seconden grappig. Het zou een gebrekig motief zijn. Het feit is dat hij een fotograaf is die onvergetelijke foto's maakt. Onverklaarbare taferelen die anders zijn dan al de foto's die we al kennen. Zo maakte hij een boek over India (*India*, 1987), een over de Sovjet-Unie (*Homo Sovieticus. USSR, 1989, CCCP*), een boek over de godsdiensten in de Verenigde Staten (*God inc.*, 1992) en nog een over het Oostblok (*East of Eden*, 1996). Ondertussen werd hij lid van het legendarische fotocollectief Magnum waarin eminente fotografen uit de hele wereld samenwerken. Hij werkte mee aan tientallen ambitieuze projecten, publiceerde in de belangrijkste tijdschriften, reist constant de wereld rond en woont niet in Manhattan of Londen of Parijs, maar in de zijstraat van een zijstraat niet ver van het station Dampoort in Gent. Carl De Keyzer is enerzijds de wereldberoemde fotograaf en anderzijds de gezonde, naarstige en verstandige jongen uit de buurt.

ALS er iets intelligents moet gebeuren bij de herdenking van 500 jaar keizer Karel en met foto's, dan moet Carl De Keyzer dat doen en niemand anders. En inderdaad, enkele leden van een comité voor de herdenking van keizer Karel kwamen bij hem. Ze stelden voor om in beeld te brengen wat er nog restte van de zestiende eeuw, hoe de oude machten feitelijk nog actief zijn in genootschappen, adel en structuren. Het

was een prachtig plan dat voorgedragen werd door Christine De Weerd, Lieven Decauter en Jan Denolf, maar afgeschoten door politici die niet alleen het inhoudelijke wilden beoordelen, maar ook de geldkraan bedienen. Maar Carl De Keyzer was al bezig. Het plan kreeg een andere wending. Uiteindelijk zou hij het itinerarium van keizer Karel volgen. Hij zou een paar honderd steden in Europa bezoeken en er foto's maken. Dit is dan perfect het vervolg op de reizen van Carl De Keyzer en zijn vorige boeken.

Het itinerarium van keizer Karel ligt grotendeels binnen het bestaande Verenigd Europa. Carl De Keyzer verbleef gemiddeld twee dagen in elke stad en keek gericht. Toch duurde de reis meer dan twee jaar en ze verliep in scheuten.

Uiteindelijk fotografeerde hij de dingen die voor zijn voeten lagen, want hij struikelde over de monumenten van de zestiende eeuw, over de oude gewoontes, over het onvermijdelijke van vroeger, over de oude conservatieve dame die Europa is. Hij fotografeerde de steeds meer opgepoetste oude gebouwen, de folkloristische stoeten, de bijeenkomsten van verklede notabelen, maar vooral het eigenaardige leven van bij ons, de sneeuwman in een landschap met veel te kleine dennenboompjes in Belmont, een Romeinse soldaat naast de verkoper van plasticen figuurtjes en voorbijtrekkende nonnen in Rome, een bloot meisje in het *Bal du Rat Mort* in Oostende, de tuinen van Versailles, een voorbijganger in Keulen. Het zijn sombere en beklemmende beelden. Europa zoals we het in één oogopslag herkennen.

De foto's hebben een verhouding van zes op zeven, ze tonen alles wat er op het negatief staat, ze zijn meestal lijdend en in zwart-wit. Carl De Keyzer maakt zijn opnamen met een middengroot formaat. Zijn negatieven meten zes op zeven centimeter. Hij gebruikt een fototoestel dat hij zonder statief kan bedienen en hij gebruikt vaak een zware flits. De resultaten zijn haarscherp, maar niet helder. Bij het drukwerk ziet men belangrijke delen van de foto verdwijnen in het zwart. Het gebeurde niet uit een gebrek aan technische kennis. Het is een keuze. Het eindresultaat van de onderneming is voornamelijk een boek. Dus niet een reeks afzonderlijke foto's. De schikking van de foto's naast en onder elkaar, in deze volgorde, bij dit formaat en bij deze scherpheid en kleur, is wat Carl De Keyzer uiteindelijk wil.

Hij was dus niet op zoek naar mooie foto's. Naar beelden bijvoorbeeld die zijn glans als topfotograaf nog eens zouden bevestigen. Neen, hij werkte aan een boek, aan een geheel van foto's die met zijn allen een visuele indruk, een geladenheid, een provocatie zouden betekenen. Ze zullen bij de kijker/lezer iets losmaken. Het heeft te maken met herkenning, het aanvullen van herkenning, verwondering, het samenbrengen van

schijnbaar bekende elementen in een nieuwe context. Het boek leest van voor naar achter, maar ook van achter naar voor, men kan er in verwijlen en men kan er doorlopen, het geeft geen omlindevise, in de grauwe diepte van elk beeld ontwaren we steeds nieuwe elementen, die nieuwe combinaties aangaan met hetgeen we al gezien hebben en hetgeen we kennen uit het hoofd. Dit boek is vreselijk interactief.

Maar de foto's, één per één, lijken vaak banaal. Ze zijn niet proper, niet ontdaan van de verwarring van het ordinaire uitzicht. Met veel scherpediepte fotografeerde Carl De Keyzer de taferelen van dit continent, meestal in steden. Het is het Europa van nu, tijdsgebonden omdat we de kleren en attributen van de jaren negentig herkennen. Het ziet er decadent uit, somber en verloederd, zonder engagement. De oude zieke dame is ook nog slecht gekleed, maar ze verzorgt haar huis, de oude schilderijen hangen in het licht van een koperen spotje, en naast de kathedraal kuieren de mensen in autovrije winkelwandelstraten. Heel Europa begint er stilaan uit te zien als Brugge, met de allures van een praalgraf. Verstikkend waardevol.

Carl De Keyzer heeft zichtbaar kritiek op de oude zieke dame, maar hij blijft hoffelijk. De foto's uit België zijn al enkele jaren oud, uit tijdgebrek vermengde hij ze met de foto's van de grote reis door Europa. Het valt nauwelijks op.

Het werk van Carl De Keyzer werd nog niet of slecht betaald, het ministerie voor Buitenlandse Handel en Toerisme, dat de opdrachtgever is, werkt traag. Carl De Keyzer, die in het buitenland vaak samenwerkt met overheidsdiensten,ervaart het als ridicul. Maar het boek werd via Agfa verzorgd en gedrukt met de meest geavanceerde technieken. Het is een stunt. De gedrukte foto's zijn beter onder controle dan de echte foto's op fotopapier. Hoewel er in deze haast volmaakte context van lay-out en druktechniek toch een paar problemen zijn met het boekbinden. Het zijn kleinigheden.

In feite is de fotografie van Carl De Keyzer erg geëvolueerd. Deze combinatie van beelden heeft een volkse en tegelijk plechtige uitstraling. Ze bevat kritiek, maar is ook gentsuanceerd. Dit is volbloed fotografie. Het werk is niet geënt op andere foto's en de hedendaagse fotografie in het algemeen, eigenlijk herken je hier het balorige en haast surrealistische van Bosch, Ensor en Bruegel. Het is maar een klein beetje om te lachen.

Carl De Keyzer, „EVROPA”, met een tekst van Emmanuel Wallerstein, 160 foto's in zwart-wit. Verspreiding Uitgeverij Ludion, Gent.

Van 6 mei tot 30 juli loopt er een expositie in het SMAK, Citadelpark, Gent, dagelijks van 10 tot 18 uur, maandag gesloten, tel. 09-221.17.03.